

at investere i denne nye vare, filmlitteratur, på det danske bogmarked. Men man kan næppe forvente at danske forlag af sig selv skulle kaste sig ud i denne investering, – dertil er de store og rige forlag for satte og for uinteresserede i det på forhånd ikke helt sikre eller i hvert fald etablerede og de små og idealistiske forlag for fattige.

Men intet ville være rimeligere end at nogle af Filmfondens mange penge blev brugt til at ændre denne cirkel fra en ond til en god. For denne gode cirkel vil ikke blot være en cirkel hvor stadig flere skribenter får udgivet stadig mere der læses af stadig flere; det vil være en cirkel der også medfører en stadig større interesse for film, og vel at mærke for gode film, for de film man overhovedet gider skrive og læse om. Skal Filmfondens mange penge anvendes til en styrkelse af den seriøse filminteresse og filmproduktionen i Danmark vil støtte til udgivelse af filmlitteratur være en opgave man ikke burde kunne komme uden om.

Hvis imidlertid støtte til udgivelse af filmlitteratur skal være en opgave den ny filmlovs administratorer ikke skal kunne komme uden om, må dette formuleres helt klart i loven. Også efter den gamle lov kan der gives støtte til udgivelse af filmlitteratur, men i den relevante paragraf, § 18, stk. 5, tales der ikke specielt om litteratur, men kun om at „i særlige tilfælde“ kan man give „støtte til andre formål“.

I den nye lov må det formuleres helt på linie med støtten til filmproduktionen o.s.v. at der kan gives støtte til udgivelse af filmlitteratur. Og det må samtidig formuleres klart, hvem der skal træffe afgørelse om støtte til hvad. Under den gamle lov har det i praksis været Filmfondens næsten enevældige administratorer der har taget disse beslutninger, og hvad man end vil mene om dem, indtager de i hvert fald ikke de poster de i øjeblikket indtager på grund af noget kendskab til film og filmlitteratur. Hvilket har ført til, at man har støttet udgivelsen af Sadouls filmhistorie, Niels Jensens bog om „Filmkunst“ og Bjørn Rasmussens „Filmens Hvem, Hvad, Hvor“, fordi de er store principielle værker, medens man har afvist støtte til Martin Drouzys bog om Bunuel, dels på grund af fornærmelse på en enkelt redaktør på forlaget Rhodos, dels fordi det er et værk om en enkelt instruktør.

Men vi kommer aldrig ud af den onde cirkel, hvis kun store principielle mursten kan få støtte, og hvis spørgsmålet om hvad der skal støttes afgøres af ømskindede ignoranter på filmens område. Hvad vi trænger til er en rig og varieret litteratur om film og filmskabere, anskuet fra mange forskellige synspunkter og på mange forskellige niveauer. Og dette må den nye filmlov hjælpe os til at få.

Studienævnet ved filmstudiet på Københavns Universitet skriver om behovet for en filmforskning

Det er vor opfattelse, at en kommende filmlov (ligesom i øvrigt til dels den nuværende) ikke alene skal give retningslinjer for hvorledes selve celluloidstrimlerne skal produceres og distribueres, men også forbedre mulighederne for at skabe et bedre *filmklima*, en bedre filmsituation.

Vor grundopfattelse er, at »filmen« ligesom andre kunstarter i det vesterlandske samfund i dag, er en slags institution, hvor der eksisterer et gensidigt afhængigheds- og

påvirkningsforhold mellem en lang række implicerede: film- skabere, skuespillere, teknikere, producenter, biografgængere, kritikere, filmforskere, filmpædagoger, administratorer af filmlovgivningen og sikkert flere andre grupper. Enhver af disse grupper deltager i en samlet bestræbelse, nemlig den der løst kan karakteriseres som det at skabe »bedre« film, og »bedre« filmoplevelse. Afhængigheden de enkelte grupper imellem er givetvis større end almindeligt antaget. F. eks. kan der jo ikke skabes en mere kvalificeret filmoplevelse end filmene giver mulighed for, og der kan ikke (i det lange løb ihvertfald) produceres film, der ikke er »forståelse« for. Det falder os derfor naturligt ved filmlovens revision at pege på muligheden af at lovgive for dette område under ét.

Vi er overbeviste om at filmstudiet (og den forskning det forhåbentlig vil medføre) på langt sigt vil gavne filmsituationen, filminstitutionen om man vil. Det er kun et år siden at de første bifagskandidater blev færdige, og endnu er ikke 50 uddannet. Det er derfor vanskeligt at udtale sig med sikkerhed om virkningerne af et filmstudium. Tilgangen til faget og efterspørgslen efter kvalificerede undervisere vidner dog allerede nu om en ny stor interesse for film, en interesse som alle implicerede vel kun kan være enige om at udbygge og give så gode arbejdsforhold som muligt. Manglen på filmforskere og filmforskning har været udtalt i adskillige år.

Både filmhistoriske, filmæstetiske, filmsociologiske og film- psykologiske emner fortjener, at vi kan tale om dem med større vished, end den enkeltes mere eller mindre reflekterende betragtninger. En filmforskning vil kunne sætte ind på to fronter, dels ved at undersøge det eksisterende filmmateriale, dels ved at kunne forelægge resultater, der kan indgå i planlægning og overvejelser ved tilrettelæggelsen af snart sagt enhver filmaktivitet.

Konkretiseret vil disse betragtninger føre til følgende konklusion.

I en kommende filmlov må der skabes mere eller mindre konkrete retningslinjer, der giver ministeren mulighed for at bevilge penge eller på anden måde støtte:

- 1) filmforskningen,
- 2) stipendier til videregående selvstændige filmvidenskabelige studier,
- 3) udgivelse af filmpublikationer af videnskabelig art.

Herudover vil vi gerne understrege den betydning som Film- museet og Statens Filmcentral har for filmforskningen og filmformidlingen. Imidlertid synes begge institutioner af økonomiske grunde ikke at kunne leve op til de forventninger, som en kommende filmforskning og udvidet filmundervisning måtte stille. Allerede på indeværende tidspunkt er begge institutioner så hårdt trængt, at en øjeblikkelig forbedring må anses for mere end ønskelig. Vi henstiller derfor meget indtrængende, at følgende forslag inddrages i loven eller i det mindste i de økonomiske overvejelser, man må gøre sig ved lovens effektivering.

Vedrørende Filmmuseet:

- 1) Udvidelse af det videnskabelige personale, især med henblik på rekonstruktion til så vidt muligt original udgave af samtlige eksisterende og kommende filmkopier.
- 2) Faste bevillinger, således at Museet kan trække kopier af samtlige danske spillefilm og hovedparten af kortfilmene.
- 3) Afleveringspligt af 1 kopi af alle i landet offentligt viste film.
- 4) Bevillinger således at samtlige nitratkopier kan overføres til safetykopier, og det herved bliver muligt for forskning og undervisning at få adgang til at se Museets film.
- 5) Bevillinger til ekstra kopier af film, der er særlig interessante i forskningsøjemed, og som ikke bør udsættes for den slitage som gennemkørsel i et klippebord nødvendigtvis udgør.

Vedrørende Statens Filmcentral:

- 1) Faste bevillinger, der gør det muligt at lave 16 mm kopier af samtlige kortfilm, der nyder offentlig støtte.
- 2) Bevillinger til et antal spillefilm i 16 mm kopier til undervisningsbrug.
- 3) Generelt øgede bevillinger til flere kopier, således at den øgede filmundervisning også får mulighed for at låne relevante film. (Pt kan ventetiden på en given film være flere måneder).

Radorådsformand Knud Heinesen om forholdet mellem film og fjernsyn - videobånd vinder frem

En af dansk TVs læresætninger i de første år var: film er ikke tv. Bag denne truisme lå en sund tanke om at udvikle tv som et selvstændigt medium, et ønske om at lægge hovedvægten på oplevelsen af den samtidige begivenhed: "Det sker her og nu". Meningen var god nok, og der var derfor heller ingen, der fandt noget selvmodsigende i, at dansk tv's eneste udsendelse igennem lange tider var filmen om skoleskibet Danmark foruden et studie billede af Peter Hansen. Tanken om samtidighedsoplevelsen var rigtig, men man kunne ikke komme uden om at foretage en registrering af begivenheder til senere udsendelse, fordi direkte udsendelser krævede og kræver et meget stort apparatur; og den eneste mulige registreringsform var filmen. Man kunne heller ikke komme udenom at benytte sig af optagelser, stadig på film, foretaget af andre og til andet brug, især kortfilm og spillefilm.

Når man taler om film og tv må man skelne mellem film som registreringsmateriale i tv og film i betydningen værker skabt for filmværket.

DR begyndte som alle andre tv-stationer i verden at registrere begivenheder og behandle problemer på film, og det tvang alle til at opdage, at filmen kunne bruges til andet end den nyhedsformidling, der hidtil havde været foretaget gennem filmugerevyen, og til andet end kunstværker, hvorunder man også kunne regne kortfilm. Med nye effektive arbejdsmetoder skabtes et nyt begreb, som man kunne kalde tv-dokumentation. Tv-folk uden ærefrygt for filmkunsten brugte filmmaterialet på en helt ny måde.

Tv stillede sig i 50'erne og i begyndelsen af 60'erne åbent over for et samarbejde med filmbranchens folk, men måtte forlange, at disse skulle udføre arbejdet på de samme betingelser som tv's producere. Mulighederne for at producere film til tv hos den danske filmbranche blev også diskuteret, men det blev umiddelbart klart, at man ikke kunne nå til enighed om produktionstid og produktionsomkostninger. Man har også været bange for et samarbejde, fordi det kan påstås at være umuligt at producere en film, der på samme tid kommunikerer optimalt på skærm og lærred. Imod disse betragtninger taler naturligvis, at man delvis tvunget af omstændighederne har vist i tusindvis af film, der ikke er produceret for tv, men for lærredet. Imidlertid har denne brug også lejlighedsvis været kritiseret, og enhver ved, hvor langt bedre en for tv produceret forestilling virker. Imidlertid kan

film vises i tv, og tv-produktioner på film kan distribueres på anden måde end igennem tv.

I mange år endnu vil filmen som registreringsmateriale være uundværlig. Apparatret er lettere og mobilt, redaktionen af udsendelser enkel og tidsbesparende, og udstyret i alle led kan anskaffes for rimelige priser. Imidlertid trænger den elektriske registrering frem. Vi har allerede farverne, og den store fordel ved den øjeblikkelige kontrol på monitor af optagelserne, og når den tekniske udvikling er nået så vidt, at videobåndet og optageudstyret giver samme mulighed for mobilitet og let redaktion som filmen, må man forvente, at filmmaterialet som sådant udgår og afløses af videobånd. Det vil sikkert ikke blot ske i tv, men måske også i det, der idag hedder filmbranchen, og producenterne vil til den tid i vid udstrækning fremstille dramatik og dokumentation til folks private brug. Så vil det være et spørgsmål, om det ikke bliver tv's nuværende produktionsformer, der kommer til at revolutionere branchen, og et samarbejde vil være langt lettere at gennemføre end idag.

Det vil imidlertid nok være for meget at forlange, at lovgivningen skal træffe afgørelser på så langt sigt og springe en udviklingsperiode af uforudset længde over.

I den formentlig lange udviklingsperiode må vi fortsat bestræbe os på at tøde stivnede fronter op. Vi er allerede igang. Dels har filmloven af 1964 forbedret forholdene for filmindustrien, og dels har tv ændret sin indstilling. Begge parter synes at have indset, at samarbejde i en bredere forstand er nødvendigt i erkendelse af, at fjernsynet og filmindustrien gensidigt kan bidrage til hinandens udvikling. Samarbejdet er unægtelig ikke begyndt fra den ene dag til den anden, men har udviklet sig gradvist. Af foreløbige resultater kan noteres:

Medarbejdere fra filmindustrien er blevet knyttet til tv og har bidraget til at præge udviklingen.

Fleere af DR's afdelinger har lagt produktionsopgaver ud til filmproduktionselskaberne.

Filmproducenterne og DR har truffet aftale om visning af danske spillefilm.

En workshop er blevet oprettet af DR og filmfonden i fællesskab med fri adgang for medarbejdere fra begge medier.

Filmskolen har taget initiativet til at knytte kontakter med radio og tv for at koordinere en vis del af undervisningen inden for de tre medier - en ny fase i samarbejdsudviklingen, som DR følger med stor interesse.

Mellem kortfilmrådet og tv er indgået aftale om, at film, hvortil der er ydet mindre end 50 % støtte fra filmfondsmidlerne, efter aftale med producenten kan til-lades vist i tv.

Der er ligeledes med kortfilmrådet indgået en aftale om co-produktion af et antal kortfilm, således at hver institution betaler halvdelen af omkostningerne, hvorefter filmene kan distribueres både i tv og som film. De praktiske resultater har hidtil ikke været store, hvilket forhåbentlig blot skyldes, at aftalen er af nyere dato.

Man kunne tænke sig et tilsvarende samarbejde for spillefilm - eventuelt i lighed med den svenske ordning, hvorefter en co-produktion mellem fonden og DR skulle løbe i biograf-distribution i f. eks. 18 måneder for derefter at kunne vises i tv.

Ved filmlovens revision har jeg ikke nogen lang ønskeliste over forhold, jeg kunne ønske ændret. Berøringsfladerne mellem DR og filmområdet i forhold til filmloven ligger på uddannelse og kortfilm. På ingen af disse områder er der i selve loven noget, der forhindrer et nærmere samarbejde.

DR er interesseret i, at der findes en uddannelse på det filmkunstneriske og filmtekniske område, selvom der er forskelle mellem film og tv, som gør det vanskeligt at etablere en egentlig fællesuddannelse. Tv's store antal produktioner kræver, at produktionstiden er relativ kort og effektiv, hvis de samlede omkostninger ikke skal blive astronomiske. Det